(המשך מעמוד 41)

1945, כאשר בני הזוג נפרדו בגט־פיטורין ברבנות בירושלים.

ביום גירושיה היתה אלפרידה צ'יזיס (32) בחודש השלישי להריונה. כעבור שישה חדשים, ב־30 ביולי 1945, נולדה בתה אליזבט רודולפינה בבית־החולים אסותא בתל־אביב. במישבצות בתער דת־הלידה המיוחדות לפרטים על האב לא נאמר דבר. המישבצות נשארו ריקות. אבל נתינותה של הבת, כנתינותה של האם, נרשמו בתעודת־הלידה כעיראקיות.

15 שנה לא התעוררה שאלת נתינותה העיראקית של אלישבע. ביל־דותה של אליזבט שנקראה בעברית אלישבע, עברה אמה כמוכרת־סיגריות בקפה ווגה בתל־אביב. זה היה אז אחד המרכזים החברתיים של העיר העברית, וותיקי תל־אביב זוכרים את האשה הבלונדית שהתהלכה בין השולחנות כאשר דוכן סיגריות קטן תלוי על צווארה.

אלפרידה ניישאה ב־1947 שנית, ל־ימאי הרברט חיים קאהן, וילדה לו בן כעבור שנה. כאשר רשמה אלפרידה את ילדיה במישרד־הרישום של מדינת ישראל, רשמה גם את בתה, אליזבט בת השלוש, ככתו של קאהן. כאשר מלאו לאלישבע 15 שנה, והיא סיימה את בית־הספר היסודי בלפור שם למד גם אחיה, נזקקה לראשונה לתעודת־הלידה שלה לצורך רישום לבית־ספר תיכון. אז החליטה אמה להוציא לה תעודת־לידה חדשה ולתקן בה פרטים בלתי רצויים. ב־1959 פנתה לבית־המישפט וביקשה לתקן את התעודה, לארצות־הברית משם שלח, אחרי 4 שנים, את הגט לאלפרידה. קאהן נשא בארה"ב אשה שניה, נוצריה, וטען כי גם הוא עצמו אינו יהודי מכיוון שאמו היתה קאתולית.

עקב נטישת אביו, היתה ילדותו של משה קשה מאוד. אמו התפרנסה בקושי ותמכה בשני הילדים הקטנים שנותרו עימה. כאשר החלה לעבוד כתופרת, חלתה בשחפת. משה עצמו חלה בגיל צעיר בדלקת קרום־המוח. לאחר שעזב את הארץ ונסע לאביו בארצות־הברית ניתק עצמו משה מאמו ואחותו. עד היום הוא אינו מודה בפה מלא כי הוא אחיה של אלישבע, מ"פרשת אלישבע" המפורסמת. הוא לא שמר על קשר עם אלפרידה ואלישבע שעזבו את הארץ והתגוררו בשווייץ. שמועות אומרות כי האם נפטרה בשווייץ.

אביו, שכנראה לא הסתדר איתו כל־כך, נפטר ב־1978 ולא השאיר לו פרוטה. אבל אי אפשר להתכחש לשור־שים. כאשר שלח משה מכולה לישראל ב־1978 מגרמניה, הוא ציין כתובת של אדם בשם מיקי אבלס. בבית־המישפט ציין כי זהו דודו. שם בתוליה של אמו, כפי שהוא רשום במירשם התושבים, הוא ציפורה אבלס, ומיקי הוא אחיה.

"פרשת אלישבע" הסתיימה ככך שדיין נטש את אהובתו הצעירה בפתאומיות, ב־1970. היא ניסתה להיאבק בגורל וכתבה לו מיכתב־פרידה לדוגמה. היא התקשרה לאנשים שונים כדי לברר מה קרה והסתבר לה כי רחל גילתה את יחסיו של דיין עם אלישבע ודרשה ממנו לנתקם. האהובה הצעירה, שהיתה פגועה עד עימקי נפשה מבגידתו של המאהב המבוגר ממנה ב־30 שנה, התקשרה בהיסטריה לרות דיין וצעקה עליה: "את יודעת שבעלך בוגד בי?"

רחל הסקרנית הלכה לסלון־השמ־לות של אלישבע, ביקשה לקנות ממנה חולצה והציצה בה ארוכות. כעבור זמן קצר הודיע פרקליט לאלישבע כי שר־הביטחון אינו רוצה לראותה יותר. דיין נימק את הפרידה ככך שהתגלה לו כי נהגו להקליט את שיחותיו הטלפוניות עימה.

אלישבע פנתה לעורכי־דין אחדים. כדי שייצגו אותה בתביעה על הפרת הבטחת נישואין נגד משה דיין, עורכי־דין אחדים סירבו. לבסוף הגיע יהודה רסלר, פרקליטה של אלישבע, להסדר עם עורך־הדין יהושע רוזנשטריין, פרקליטו של דיין. אלישבע קיבלה סכום של 10 אלפים לירות בשלושה תשלומים והתחייבה לשמור את הפר־שה בסוד. אולם ברגע שקיבלה את ה־תשלום האחרון, ב־5 בדצמבר 1971, החלה לתכנן את פירסום הפרשה.

בינואר 1972 התפוצצה הפרשה מעל דפי העולם הזה ואחר־כך מכרה אלישבע את סיפורה גם לשפרן הגרמני. מאז נעלמה מהעין הציבורית ורק אחיה נותר אחריה.

אילנה אלון ■

* למאיר שמגר, אז הפרקליט ה־צבאי הראשי, כיום נשיא בית־המיש־פט העליון.

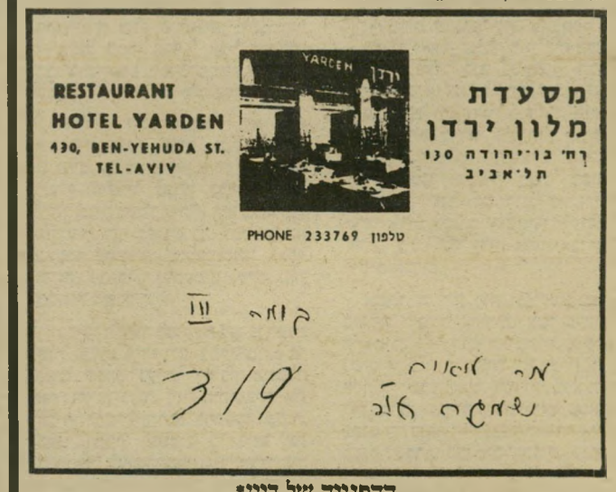

ההסנייה של דיין*

*מר מאיר שמגר, עו"ד

(המשך מעמוד 9)

שדר־שיח זה יוביל למשא־ומתן בדרג ממשלתי.

● במישור האחר נמשך "המאבק המזויין", מתוך אמונה שבלעדיו לא יהיה ניתן להביא את ישראל להידברות על פיתרון, שיכלול את הקמתה של מדינה פלסטינית בגדה וברצועה.

אבו ג'יהאד היה דמות מר־כזית בשני המישורים גם יחד, וסימל את הגישה הכפולה.

כמפקד הכוחות, ניצח על הפיגועים בארץ (אך לא על הפיגועים בחו"ל, שעליהם היה מופקד אבו־איאד, כראש שרות־הביטחון של פת"ח).

מעטים ידעו כי היה לאבו־ג'יהאד גם תפקיד שני. יחד עם אבו־מאזן, קיבל על עצמו את אירגון המגעים עם כר־חות־השלום הישראליים. כאשר נפתחו מגעים אלה — תחילה, ב־1974, בין סעיד חמאמי ואורי אבנרי — עמד אבו־ג'יהאד בשקט מאחוריהם. כפי שגילה חמאמי כבר אז לבן־שיחו, הוא היה שליחו של ערפאת, ופעל תחת חסותם של אבו־ג'יהאד ואבו־מאזן.

כאשר הוחלף חמאמי בתפקידו זה על־ידי עיצאם אל־סרטאווי, והמגעים התרחבו והתנהלו עם המועצה היש־אי"ת לסען שלום ישראלי־פלסטיני (שכללה אז את מתי פלד, לובה אליאב, מאיר פעיל, יעקב ארנון, יוסי אמיתי, עמוס קינן ואחרים) נשאר אבו־ג'יהאד, מאחורי הקלעים, כבעל־החסות עליהם.

● מבירות לטריפולי

כשר־הביטחון של פת"ח, היה אבו־ג'יהאד ממונה על ההיערכות והלחימה של הכוחות הפלסטיניים ב־מילחמת־הלבנון.

כמו כל העולם, ידעה הנהגת אש"ף מראש כי אריאל שרון מתכנן פלישה ללבנון. הכוחות הבלתי־סדירים של המיני־מדינה הפלסטינית בדרום־לבנון לא יכלו לקוות לעמוד בפני פלישה כזאת. הם יכלו רק לעצור אותה במשך כמה ימים, ולאפשר את הפיכת ביירות ל"מצדה פלסטינית".

מבחינה צבאית הוביח אבו־ג'יהאד את יכולתו. המיבצע של שרון לביירות, שהיה צריך להסתיים תוך 24 עד 48 שעות, נמשך יותר משבוע. אבו־ג'י־האד חסם את התקדמות צה"ל בצירון במשך כמה ימים גורי־ליים.

שרון הצליח לנתק את ביירות המע־רבית ולהטיל עליה מצור רק אחרי הפ־סקת־האש עם הצבא הסורי, שהפקיר את הפלסטינים.

הגנת ביירות, שנמשכה 81 יום, הפכה לאפוס פלסטיני. הרוח החיה היתה, כמובן, ערפאת עצמו. אך אבו־ג'יהאד ניצח על המערכה הצבאית. תודות לו הצליחו הכוחות הפלסטיניים להתפנות מביירות בכבוד, על דיגל־הם ונשקם, מבלי להישמד ומבלי ליפול בשבי. בכך סוכלה מטרתו של שרון. אש"ף לא חוסל אלא פתח פרק חדש במאבקו.

יתכן כי הישג גדול עוד יותר השיג אבו־ג'יהאד כעבור שנה, בטריפולי ש־בצפון לבנון.

הפעם עלה הצבא הסורי בעצמו על הכוחות הפלסטיניים. בעזרת סוכנם הפלסטיני הוותיק, אחמד ג'בריל, הם הטילו מצור על מחנות־הפליטים, שב־הם התבצרו כוחות פת"ח. על המערכה ניצח אבו־ג'יהאד.

הוא סיכל את תוכניות הסורים בשר־רה מבריקה של החלטות טאקטיות נכו־נות. הוא פינה מחנה אחרי מחנה, וריכז בסופו של דבר את כוחותיו בעיר טרי־פולי. הצבא הסורי, כמו צה"ל לפניו, לא העז להסתבך בקרבות־רחוב מרים, שבהם היה השריון מאבד את יעילותו. כמו צה"ל לפניו, נאלץ הצבא הסורי להסכים בחריקת־שיניים לפינוי הכו־חות הפלסטיניים הבלתי־מנוצחים.

בטריפולי למד העולם להכיר בפעם הראשונה את אבו־ג'י־האד האיש. הוא הופיע כמעט מדי יום בטלוויזיה. הופעתו השקטה והבוטחת, מול סני אר־ייב שעלה עליו פי כמה, עשתה רושם עז.

בניגוד לערפאת, שהופעותיו בטל־וויזיה אינן מתקבלות תמיד באהדה במערב, הוכיח אבו־ג'יהאד את עצמו גם כדמות תיקשורתית.

היחסים בין ערפאת ואבו־ג'יהאד התחשלו בטריפולי עוד יותר. כאשר עמדה טבעת־הכיתור להיסגר סביב ביירות, סירב ערפאת להסתלק והפך גיבור לאומי. כאשר נסגרה הטבעת סביב טריפולי, שהה ערפאת באירופה. ברגע שערדיין לא התגלתה, הצליח להתגנב אל תוך העיר הנצורה ועמד לצד אבו־ג'יהאד בכל ימי הקרב והמצור. גם אינתיצאר הגיעה לטריפולי כדי להילחם לצד בעלה.

בעיתונות המערבית הוגדר צאלח ("אבו־איאר") חלף בדרך כלל כ"סגנו של ערפאת". אך יודעי־דבר ידעו כי האיש מס' 2 אינו אלא אבו־ג'יהאד.

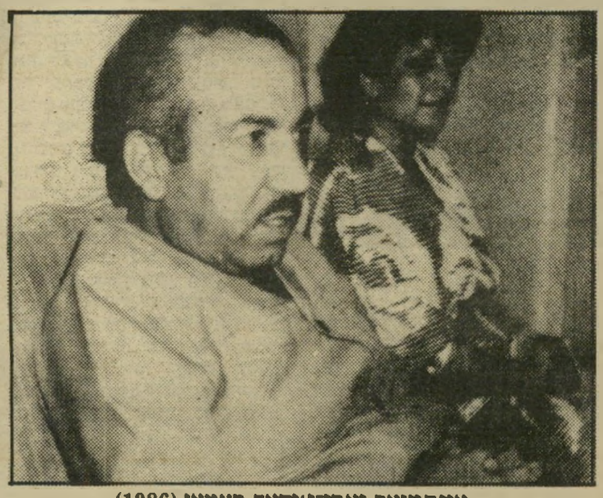

אינתיצאר ואבו־ג'יהאד בעמאן (1986)
אדם בלי בית

אילו הצליח שרון להרוג את ערפאת, כפי שקיווה, היה אבו־ג'יהאד תופס בור־דאי את מקומו.

אך מעולם לא התקרב אבו־ג'יהאד למעמדו של ערפאת, ולא נראה כי אי־פעם אף רצה בכך. מעמדו של ערפאת הוא כיום יחיד־במינו, וחורג בהרבה מעבר לתפקידו באש"ף. הוא "אבי האר־מה", סמל הקיום הלאומי, המאבק וה־אחדות. אבו־ג'יהאד היה האיש המרכזי בקבוצה המקיפה את ערפאת, אך לא מתחרה במעמדו.

במשך 34 שנים של שיתוף־פעולה, היתה קיימת במעט זהות גמורה בין השניים. בכל הוויכוחים המנימיים באש"ף ובמפת"ח, עמד אבו־ג'יהאד מא־חורי ערפאת. בענייני המאבק המזויין והמאמץ המדיני, הם היו במשך כל הזמן הזה „בראש אחד".

● סמל התקופה

ב תוך המחנה הפלסטיני, לא היו לאבו־ג'יהאד אויבים אישיים. אר־לי יותר מכל מנהיג פלסטיני אחר, היה מקובל אישית על הפלגים השונים.

לכן, כאשר החלו המאמצים לאחד מחדש את אש"ף ולקרב את אירגוניהם של ג'ורג' חבש, נאיף חוואתמה, המוס־למים והקומוניסטים אל הזרם המרכזי, היה זה אבו־ג'יהאד שמילא את תפקיד המתווך, הנושא והנותן. הצלחת המא־מץ נרשמה לזכותו.

עוד לפני האינתיפאדה, נוצרה אח־דות זו בצמרת אש"ף, לא מעט בעיק־בות הניסיון השיעי בלבנון להשמיד את מחנות־הפליטים. האינתיפאדה הביאה לחישול האחדות הזאת גם בשטח.

במשך זמן רב, היה אבו־ג'יהאד מעין שר לענייני השטחים הכבושים. הוא היה מופקד על הקשרים בין אש"ף ובין "הפלסטינים בפנים". חשיבותו של תפ־קיד זה גברה, כמובן, עם פרוץ ההתקר־ממות.

עובדה זו יכלה לעורר את התיקוה כי מותו יביא לדעיכת ההתקוממות. זוהי טעות גמו־רה.

האינתיפאדה באה מבפנים, ואינה זקוקה להנהגה מבחוץ. היא העלתה מנהיגות חדשה, צעירה, המעורה בש־טחים הכבושים. אין ספק שמנהיגות זו תתפוס בהדרגה את מקומה בצמרת אש"ף ותשנה אותה עד ללא־הכר.

הפיכת אבו־ג'יהאד לקרוש־מעונה, חלל ההתקוממות, תחזק את הקשר בין האינתיפאדה ובין צמרת אש"ף. האגדה שהופצה בהצלחה רבה על־ידי "ת־עמולה הישראלית, כאילו ראש־אש"ף הם חבורה של בליינים בינלאומיים, הנהנים מן החיים בבתי־מלון מפוארים בעודם שולחים אחרים למות, מתה יחד עם אבו־ג'יהאד.

האמת היא שאבו־ג'יהאד ומישפחתו היו בני־בית־בית, נעים ונרדם. הוא נא־לץ לנטוש את ביתו בדמשק כאשר היה הקרע הגדול, עבר לירדן, גודש משם אחרי ביטול הסכם חוסיין־ערפאת וב־הרג בדירה שכורה, שעליה שילם שכר־דירה של שלושה חודשים מראש.

בעיני הנוער בעזה, המסכן את חייו בהפגנה, אבו־ג'יהאד ישמש עתה כדוג־מה. כמו תמיד במיקרים כאלה, הריגת המנהיג תדרבן את ההתקוממות, תר־חוף צעירים נוספים לזרועותיה ותגביר את ההתלהבות והשינאה.

יתכן שמותו יביא גם לסיומו של סרק בתולדות המאבק הפ־לסטיני.

אין זה מיקרה שמעשהו החשוב הא־חרון של אבו־ג'יהאד היה שיגור חו־ליית־הפיגוע לנגב, פרשה שהסתיימה בקציר־הדמים של האוטובוס ליד דימר־נה.

על רקע האינתיפאדה, היתה פעולה זו אנאכרוניזם. היא הזיקה להתקוממות והביאה לאובדן חלק מן האהדה שצברה בעולם. היתה זאת פעולה שנבעה מה־אינרציה רבת־השנים של "המאבק המ־זויין", שיטה שאבד עליה הכלח. יתכן שעם חילופי־המישמרות בעיקבות ה־התנקשות, תיקבר גם שיטה זו, והמאבק יעבור סופית אל תוך השטחים הכ־בושים.

יש הסבורים כי כוונת ההתנקשות היתה בדיוק הפוכה: לגרור את אש"ף שוב למערכה עקובה־מדם נגד יעדים ישראליים ברחבי העולם. אך נראה כי אש"ף לא התפתה לכך. התגובות הרא־שונות של אש"ף על ההתנקשות קראו להגברת ההתקוממות בשטחים הכבו־שים, לא לחידוש הטרור.

ביום שנודע על הריגת אבו־ג'יהאד, נהרגו 15 צעירים וצעירות בהפגנות של יום ואבל. יותר מן ההלוויה עצמה, היתה שפיכות־דמים זו ביטוי להזדהות העם הפלסטיני על מנהיגו זה.

הנער מרמלה שסחב את אחותו במיצעד־הזוועה לרמא־לה, הצעיר מעזה שהקים את המחתרת הראשונה לביצוע פיגועים בישראל, האיש שהש־תתף בייסוד פת"ח ושנדרף על־ידי שרות־הביטחון של ח־צי תריסר מדינות ערביות, מארגן ההפגנה של ביירות, ה־איש שהיה מוסמך על ה"ת־קוממות בשטחים הכבושים, סימל בחייו ובמותו את גורל העם הפלסטיני ב־53 השנים האחרונות.